

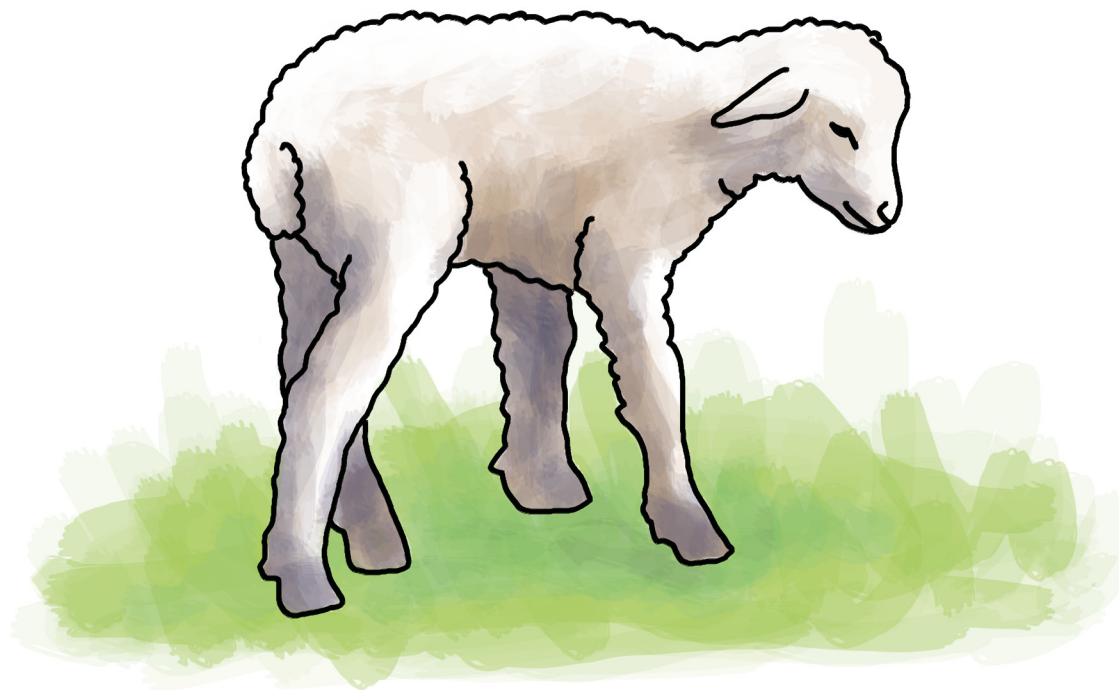
Pracovní list pro celou rodinu

VELIKONOČNÍ HÁDANKA

Velikonoce mají pro každého z nás jiný význam. Pro křesťany jsou to nejdůležitější svátky roku, protože se zde slaví zmrtyýchvstání Ježíše Krista. Jiní lidé vidí význam Velikonoc spíše v oslavě vítání jara, oslavě nového života. Židé, ti zase místo Velikonoc slaví Pesach. Tento svátek je památkou na osvobození židů z egyptského otroctví. A nejen to, i spousta lidových, někdy až pohanských tradic a zvyků má spoustu symbolů a významů.

Zkus společně s námi, nejlépe i s tvou rodinou zjistit odpověď na naši hádanku.

Co je největším poselstvím Velikonoc, ať už je slavíte jakkoli?

REGIONÁLNÍ
MUZEUM
V MIKULOVĚ

Jaro, Velikonoce, oslava života

Už to není zima, období plesů a masopustů, ale to pravé jaro to také ještě není. Toto období předchází těm nejdůležitějším svátkům v roce. Pomaličku se blíží Velikonoce.

Stejně jako Vánoce, tak i Velikonoce jsou pro každého důležité z jiných důvodů, budeme se snažit ti ukázat co nejvíce podob a významů Velikonoc, některé ti budou blízké, jiné vzdálené, ale neboj, to, že ty Velikonoce slavíš jinak, není určitě špatně.

Velikonoce, veliko-noce, velká noc? Že by? Co vlastně toto slovo znamená? Opravdu se jedná o oslavu velké noci – období kdy se připomíná vzkříšení Ježíše Krista. Vezměme to ale pěkně popořádku.

Velikonocům předchází 6 postních neděl, ta poslední je součástí svatého týdne. Je třeba si přiznat, že ani naši předci tady na Mikulovsku moc důkladně půst nedodržovali, stejně jako my. Křesťané si připomínají poslední dny, smrt a vzkříšení Ježíše. **Svatý týden začíná Květnou nedělí**, která bude tento rok 28. 3., taktéž je označovaná jako šestá a poslední neděle postní. A těch pět předchozích neděl? Jaká mají jména? **Černá, prázdná, kýchavá, družebná a smrtná.**

Květná neděle připomíná květy, které v tento den zdobí kostely. A proč se zdobí kostely? Na památku Ježíše, kterého lid vítal v Jeruzalémě palmovými větvemi, u nás k tomuto účelu složí hlavně **kočičky**.

Následuje pondělí, **Modré pondělí**, podle německého překladu blau (modrý). Kostely se zdobí modrými látkami, ale význam tohoto dne je dvojitý. Ocení ho především dospělí. Blau může také znamenat nemožnost práce, měli bychom tedy tento den odpočívat. (Možná proto, jak moc jsme oslavovali právě květnou neděli.)

Šedivé úterý. Už podle svého názvu chmurný den, hlavně pro ty co neradi uklízí. Má se totiž provádět jarní úklid!

Škaredá středa patří mezi zvláštní dny svatého týdne. Křesťanům připomíná Jidáše, zrádce Ježíše, který se na něj celý den škaredil. Říká se, že bychom se v tento den neměli na nikoho mračit, jinak se budeme mračit každou středu v roce.

V tento den má i jídlo vypadat nevzhledně. Připravovali se tak hlavně různé placky, ty se při smažení potrhaly a ... už víš, jak vznikly trhance.

Zelený, nebo také **Plačtivý čtvrtek**. Podle tradice by se mělo v tento den jíst něco zeleného, aby byl člověk celý rok zdravý. Špenát, kopřivy, petržel...Přestávají znít zvony a varhany. Znáš pořekadlo, že zvony odletěly do Říma? Znění zvonů se od čtvrtka do soboty snažili nahradit chlapci na vesnicích s řehačkami, hrkači a klapačkami. Scházeli se u kostela a obchůzku vedli po přesně stanovených trasách. Při zastavení po Mikulově bylo slyšet tuto říkanku: „Wir ratschen wir ratschen den englischen Gruss, den jeder katolische Christ beten muss“. V Bavořech či Dolních Věstonicích se hrkalo přímo z kostelní věže.

A proč **Plačtivý čtvrtek**? Zase si pomůžeme němčinou. Původní název tohoto dne byl **Greindonnerstag** (lkavý, plačtivý čtvrtek). No ale chybou v přepisu vznikl **Gründonnerstag**, tedy zelený čtvrtek. Ten pláč, se vztahuje ke smutku z vědomí, že Ježíš byl zrazen a končí jeho pozemský život. A kdo ho zradil? To už víš. No přece **Jidáš!** A dokonce víme i přesně kdy. **O poslední večeri.** Nejznámější malíř renesance, Leonardo da Vinci si toto téma vybral pro malbu fresky v kostele Santa Maria della Grazie v Miláně. A co jsou to **Jidášky**? Velikonoční pečivo slazené medem, které připomíná svinuté lano. Odkazuje na Jidášovu zradu Ježíše. Jidáš se pak oběsil. Jidášky se mají péct i jíst pouze v tento den.

Významný den, **Velký pátek**, den Kristova ukřižování. Den smutku a půstu, zvony stále nezvoní. Magický den. V tento den se otevírají hory, vydávají své poklady. Ti, kteří by to chtěli zkusit, si sebou musí vzít jednu velice důležitou věc – posvěcené vajíčko. Třikrát s ním poklepat na skálu, která se poté otevře. Tento zvyk si můžeme spojit také s Ježíšem. Říká se, že když umíral, pukaly skály. Nesmí se hýbat s půdou, projevujeme tak úctu zemi, která nás živí. Jedná se o postní den a tak se nejedlo maso, bohatší měli rybu. Jinak se připravovaly husté polévky, slané i sladké kaše.

Přichází **Bílá sobota**. Rozezní se zvony. Den hudby a lidových tradic. Ve Vlasaticích prošlo celou obcí procesí s kapelou, farářem i starostou. Pečou se velikonoční mazance. Slavnost velikonoční vigílie, den spočinutí Krista v hrobě. Odehrává se slavnost světél, „světla Kristova“. Před kostelem se svítí oheň. Od tohoto ohně se obřadně zapaluje velká velikonoční svíce – **Paškál**. Ta se pak přenáší do kostela. Pečou se mazance, věnce. Jako hlavní chod se podávala nádivka.

Boží hod Velikonoční je oslavou zmrtvýchvstání Krista. V kostele se svítí pokrmy, beránek (ten se peče až v tento den), mazanec, chléb, vejce a víno. V Březí se svítí šunka. Součástí hostiny je pečené maso, nejlépe jehněčí. Odkazuje na beránka, Ježíšovu oběť. **Noc ze soboty na neděli je vrcholným okamžikem křesťanského roku, nejvýznamnější moment Velikonoc. A jak už jistě víš, tak toto je ta velká noc...**

Ale co **Velikonoční pondělí**? Nazývá se také červené, jako odkaz na Ježíšovu krev. Tento den můžeš více poznávat zvyky obyčejných lidí, jejich tradice a přání. Tento den se chodí na pomlázku. Určitě víš, že chodí jen muži a chlapi. Mají sebou zvláštní věc. Pomlázku, tatar, roučačku, šibačku, mrskut, žílu, rócák, pamihod. Je to nástroj k „pomlazení“ žen a dívek. Plete se z vrbového proutí a právě síla vrby má být takto ženám předána. Pomlázka se na Mikulovsku ale moc nepoužívala (Čechů tu bylo minimum a Němci tento zvyk neudržovali). Gentlemani ví, pomlázkou se nebije. Když koledníci řeknou i velikonoční koledu, vyslouží si mašli na pomlázku a vajíčko. Oblíbená koleda v Březí roku 1884 byla: „Tetičko, tetičko, dejte mi červené vajíčko!“ Čokoládová vajíčka se rozdávala už před válkou.

Ke zvykům dříve patřily i **velikonoční hry**. Střefování se do vejce mincí. V Pavlově se hrálo „špička proti špičce“. Vítězi patřilo vajíčko s probitým otvorem do skořápky. Z Dolních Věstonic či Pavlova je doloženo hledání vajec v zahradách. Děti věřily, že jim je tam schoval velikonoční zajíc.

Celé období velikonoční končí až za 50 dnů, na letnice, které letos připadnou na neděli 23. května., tento den je tak osmou nedělí velikonoční!

Očíslej dny důležité pro oslavu Božího hodů Velikonočního od Popeleční středy, až po Letnice (od 1 do 23)

Velký pátek 2. dubna	Škaredá středa 31. března	Popeleční středa 17. února	Boží hod Velikonoční (Bílá neděle) 4. dubna	
šestá neděle Velikonoční 9. května	Velikonoční (červené) pondělí 5. dubna	Černá neděle 21. února	Pražná neděle 28. února	druhá neděle Velikonoční 11. dubna
Modré pondělí 29. března	Slavnost Nanebevstoupení 13. května	pátá neděle Velikonoční 2. května	Kýchavá neděle 7. března	
Smrtná neděle 21. března	čtvrtá neděle Velikonoční 25. dubna	Šedé úterý 30. března	Letnice 23. května	třetí neděle Velikonoční 18. dubna
Bílá sobota 3. dubna	sedmá neděle Velikonoční 16. května	Květná neděle 28. března	Zelený (plačtivý) čtvrtek 1. dubna	Družebná neděle 14. března

Velikonoce ve světě

Velikonoce se latinsky jmenují **pascha**, stejně tak v řečtině. Hebrejsky **pesach** – **přechod**. Přechod? A proč, možná si říkáš. Zeptej se rodičů, nebo zkus více zjistit o příběhu přechodu Rudého moře. Toto je důležitá část židovské víry. Trošku napovíme, že se jedná o vysvobození z otroctví. Koho, kým a kde, to je tvůj úkol to vypátrat.

Za oceánem je vrcholem Velikonoc Boží hod Velikonoční – neděle. Rodina připraví slavnostní oběd a děti pak na zahradě hledají čokoládová vajíčka, která tam nechal zajíček. Ve Velké Británii nemají šedivé, ale masopustní úterý neboli **paláčinkový den**. A stejně jako v Německu či USA, také děti hledají čokoládová vajíčka. V Řecku mají úžasnou tradici – **velikonoční bitvu**. Cílem je zasáhnout soupeře vejcem a samozřejmě, když se rozbije, radost je o to větší. V Rusku se také barví vajíčka na červeno. Skořápky se potom rozbíjí hřebíky, opět odkaz na Kristovo utrpení. V Itálii se věnují i předvelikonočnímu období. Znáš **karneval v Benátkách**? Tak ten máme také díky velikonočním tradicím.

Kdy slavit Velikonoce?

Velikonoce nemají přesné datum jako Vánoce. **Jak zjistit správné datum roku 325 stanovil první Nikajský koncil**. Nejdříve je potřeba zjistit, na který den v roce připadá **jarní rovnodennost**, astronomický začátek jara. V roce 2021 je to 20. března. Ale to není vše. Pak v kalendáři zjistíš, kdy po tomto datu je **první jarní úplňek** a po úplňku si označ hned první neděli. A máme termín Božího hodu Velikonočního! A upřesnění na závěr, aby to nebylo tak lehké. **Dříve začínal den východem první hvězdy, proto se dnes jedná o připomínání doby ze soboty na neděli – Velké noci**.

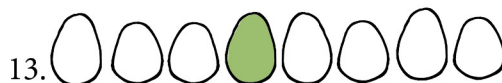
A jak to bylo dříve?

Ve střední a západní Evropě se Velikonocemi překryly původní pohanské oslavy jara. Bohyně jara se jmenovala **Eostre**. V češtině Ostara. Jak blízko to má k anglickému Easter. Zvyky při pohanských oslavách je možné vystopovat až do starověku! Třeba do Egypta. V křesťanské víře představoval Ježíše **beránek**. Na východě, v Byzanci to byl zajíc. Podle starší legendy bohyně Eostre přeměnila ptáčka umrzlého ve vánici právě v zajíce. On pak jako poděkování každé jaro kladl vejce jako pták. No a i když se nám to může zdát jako germánský svátek, tak v době dětství našich prababiček, děti tady na Mikulovsku hledávaly čokoládová vajíčka. A proč? Jak daleko je to k našim rakouským sousedům? Kilometr? Tak proto...

Otázky k velikonoční hádance

1. Jak se říká době mezi Bílou sobotou a Božím hodem Velikonočním?
2. Jaký je latinský název Velikonoc? (Porovnej s hebrejským názvem.)
3. Jaké pečivo pekly hospodyňky na zelený čtvrtek? Nesou jméno člověka, který zradil Ježíše Krista.
4. „Kočičkami“ se v jeden konkrétní den zdobí kostely, jako odkaz na palmové ratolesti, kterými lidé vítali Ježíše Krista. Jak se tento den jmenuje?
5. Kdo vymyslel pravidla pro výpočet termínu Velikonoc v křesťanském světě?
6. Vejce je symbol nesmrtelnosti. Jak se nazývá zdobené vajíčko?
7. Velikonoce v jakékoli podobě jsou oslavou...
8. Který velikonoční symbol má velký význam jak pro křesťany (symbol Ježíše Krista), tak pro židy (upomínka na útěk z Egypta)?
9. Řecko se pyšní jednou zvláštní velikonoční rodinnou tradicí. Jak se jmenuje?
10. Tato barva symbolizuje věčnost. K obarvení vajíčka touto barvou potřebujete buď cibulové slupky, nebo šafrán. O jakou barvu se jedná?
11. 20. 3. 2021, 10:37 je důležitý okamžik pro ty, kteří slaví svátky jara. V tento okamžik nastala jarní _____?
12. Jak se jmenuje pohanská bohyně plodnosti, podle které se tyto svátky nazývají Easter?
13. Co je to roucačka? Poradíme, že šikovní kluci a tatínci si ji dokáží uplést sami. Maminky a holky se jí často bojí, ale pokud se „používá“ správně, tak vám neublíží, ale „pomladí“.
14. Jak se nazývá den před Velikonoci, kdy by podle tradice měli hospodyňky udělat velký úklid domu?
15. Na zelený čtvrtek proběhla událost, kterou na své fresce v Milánském kostele znázornil malíř Leonardo da Vinci. Jak se tato událost jmenuje?
16. Na zelený čtvrtek utichnou kostelní zvony, odletí do Říma. Malý kluci používají speciální nástroj, se kterým obchází své město, vesnici. Jak se tento nástroj nazývá?

Co je největším poselstvím Velikonoc,
ať už je slavíte jakkoli?

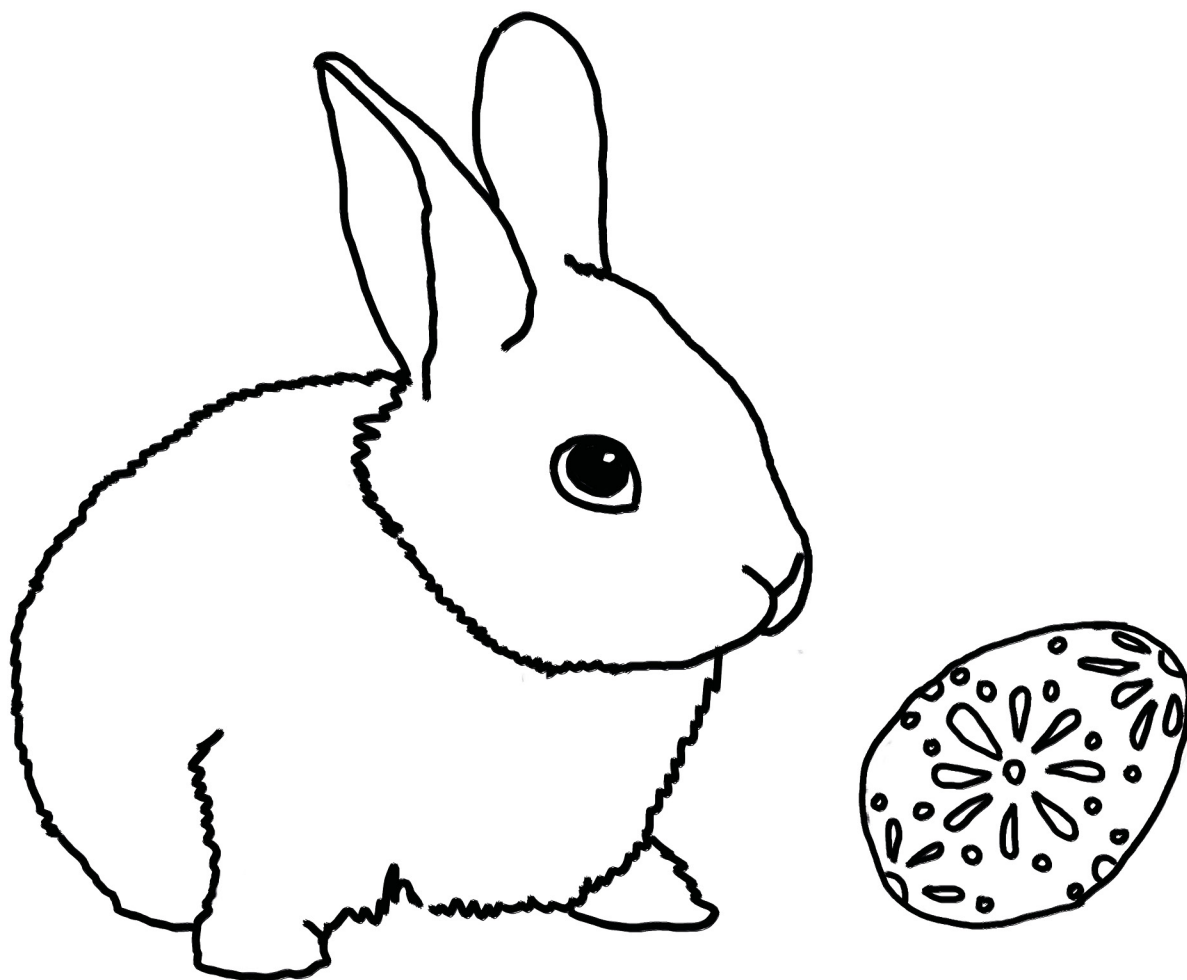
.....

Co napadne každého, když se řekne Velikonoce?

Jedná se o samotný symbol života, plodnosti a vzkříšení. Tento symbol i sám zárodek života ukrývá. Již ve zmíněném Egyptě se barvilo na červeno. Zdobíme ho ale už od pravěku. Zdobené se nazývá kraslice. Pro křesťany je to dokonalý symbol nesmrtelnosti. Řecký myslitel Plutarchos řekl nahlas otázku: „Bylo dříve _____, nebo slepice?“ My už to dnes víme. A slepice to nebyla! Přišli na to moderní vědci. Vypadá to jako vtipná otázka? Skrývá se v ní mnoho dalších... Byl dříve člověk, Bůh, vesmír, kouzla, příroda, andělé nebo vzduch? Jedno nemůže být bez druhého. Pro někoho nekonečno, pro někoho nesmrtelnost. (Vrať se na začátek, každý slavíme Velikonoce jinak.) A tento poklad máš určitě doma v ledničce. Obarvené žlutou barvou je symbolem věčnosti.

Ted' už snad také víš, jaké je poselství Velikonoc.

Přejeme Veselé Velikonoce!

Jak vybarvíš velikonočního zajíčka?